

Nyheter om EMU

NYHETSRESEN FRÅN FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU ■ 19 SEPTEMBER 2003

Göran Persson respekterar inte folkomröstningen

Svenska folkets kraftfulla nej till euron ställer regeringen inför en rad politiska och juridiska problem.

Ett problem är hur man ska hantera det nu gällande riksdagsbeslutet om EMU från 1997. Det beslutet slog fast att Sverige inte skulle vara med från början 1999 i valutaunionen. Men där står också att dörren ska hållas öppen för ett inträde. En naturlig följd av folkets mycket tydliga besked borde vara att riksdagen stänger och för överskådlig framtid reglerar den dörren.

Skulle regeringen lägga en ny proposition för att anpassa riksdagens beslut till den nya verkligheten uppstår emellertid ett nytt problem.

Ett definitivt nej till euron kommer nämligen i konflikt med Sveriges åtaganden som EU-medlem. I Maastrichtfördraget, som låg till grund för Sverige EU-inträde, förutsätts att ett medlemsland ska gå in i valutaunionen när villkoren (konvergenskraven) är uppfylla. Undantag för valutaunionen har bara Storbritannien och Danmark. Sverige begärde inget undantag, utan gjorde i förhandlingarna om EU-inträde en ensidig deklARATION, som i princip var positiv till euron, men förklarade att beslutet skulle tas senare av riksdagen, dock i enlighet med fördraget.

Hittills har Sverige lyckats undvika ett formellt fördragsbrott genom att hålla den svenska kronan utanför EU:s växelkurs-samarbete ERM (Exchange Rate Mechanism). ERM är en sorts förskola till valutaunionen och ett villkor för att senare (tidigaste efter två år) bli insläppt i valutaunionen, dvs. EMU:s tredje steg. Ett undantag, liknande det Danmark eller Storbritannien har, skulle kunna lösa detta problem.

Ett svenskt undantag för valutaunionen är dock inte något Sverige kan bestämma självt. Det måste godkännas av de andra medlemsländerna.

Efter folkomröstningen har två av riksdagens tre nej-partier uttalat att Sverige bör börja förhandla med EU om ett bindande undantag från euron och den överstatliga penningpolitiken.

– Naturligtvis måste den svenska friheten från EMU:s tredje steg formaliseras skriftligt. Jag förutsätter att regeringen omgående tar sådana initiativ, säger vänsterpartiets partisekreterare Pernilla Zethraeus.

Miljöpartiets språkrör Peter Eriksson säger att det mest konkreta resultatet av folkomröstningen måste bli att regeringen inleder förhandlingar om att ge Sverige ett undantag för det tredje steget i EMU.

Nej-partierna får inget gehör hos statsminister Göran Persson för sina krav om en begäran om undantag:

– Det finns ingen anledning till det. Göran Persson vill istället hanka sig fram genom att för närvarande inte göra någonting. Han får stöd i sin hållning av både moderatledaren Bo Lundgren och kristdemokraternas Alf Svensson.

– Det får absolut inte bli några formella undantag och det behövs inga partiöverläggningar för att slå fast det, säger Bo Lundgren.

Förre moderatledaren Carl Bildt hävdade redan under folkomröstningskampanjen att regeringen måste begära ett formellt

undantag vid ett nej. Att fortsätta som hittills skulle, enligt Bildt, vara ett övergrepp på folkomröstningen.

Hur de andra EU-länderna skulle ställa sig till en sådan svensk begäran är svårt att förutskicka. Men det skulle förmodligen inte vara särskilt populärt. EU-kommissionen är tydligt emot, eftersom man inte vill öppna denna möjlighet för de tio blivande EU-länderna från Öst- och Centraleuropa. Men det betyder inte att regeringen saknar möjligheter.

Redan tre veckor efter den svenska folkomröstningen startar en ny regeringskonferens inom EU. På bordet ligger ett utkast till konstitution för EU. I detta nya fördrag ingår fullt deltagande i EMU som en bindande förpliktelse för de länder som uppfyller villkoren. Därtill står det skrivet i konstitutionsförslaget att euron är unionens valuta.

Detta måste den svenska regeringen antingen stoppa genom att inlägga veto eller kräva att Sveriges undantas ifrån i likhet med Danmark och Storbritannien. Allt annat skulle, för att tala med Carl Bildt, vara ett övergrepp på folkomröstningen.

EU-byråkraterna tar inte svenska folkets nej till euron på allvar

Vi hör vad ni säger men vi accepterar det inte. Så kan EU-kommissionens svar på svenskarnas rungande nej till EMU bäst beskrivas. Genast resultatet blivit känt på söndagskvällen slog den ansvarige EU-kommissionären Pedro Solbes fast att detta inte betyder att Sverige kan hålla sig utanför valutaunionen.

– Vi har inte satt någon tidsgräns för när Sverige måste gå med, men Sverige har inget undantag. Det skulle de kunna begära men kommissionen anser att länder som har skrivit på fördraget också ska bli medlemmar i eurosamarbetet, när tiden är mogen, sade Solbes.

– Kommissionen förväntar sig att alla medlemmar i unionen också är medlem-

mar i eurosamarbetet, sade Solbes. Dagen efter var EU-kommissionen lika orubblig i sina kommentarer: Det är inte aktuellt med något undantag för Sverige. Kommissionen anser att alla som är medlemmar i unionen på sikt också ska delta i valutaunionen.

– Sverige har ett allmänt åtagande att gå över till euron, men när det ska ske sägs det ingenting om i fördraget, sade EU-kommissionens Gerassimos Thomas. EU-kommissionens ordförande Romano Prodi var märkbart bekymrad över den svenska omröstningen.

– Jag var beredd på ett nej men jag ska inte förneka att det blev värre än vad jag väntat mig, sade han till SVT.

De borgerliga nej-rösterna avgjorde valet

Mikael Gilljam, professor i statsvetenskap, har jämfört utgången av folkomröstningen om EU 1994 och EMU 2003. Och han menar att huvudförklaringen till att det blev en så pass stor seger för nej-sidan den här gången finns bland de borgerliga väljarna. – Den viktiga skillnaden är ju att många fler borgerliga väljare har röstat nej den här gången. Det är där valet har avgjorts, det har inte avgjorts i Norrland eller bland de socialdemokratiska väljarna. – Det var helt enkelt lättare för borgerliga människor att rösta nej nu jämfört med 1994. Det finns tre viktiga skillnader: det fanns ett borgerligt parti på nej-sidan. Det fanns också borgerliga experter på nej-sidan. Och för det tredje har näringslivet inte fungerat som opinionsbildare, säger Mikael Gilljam.

Flest nej-röstare hos vänsterpartiet

Vänsterpartiet är det parti som har flest nej-röstande enligt SVT:s vallokalundersökning. 88 procent röstade enligt den nej, medan 11 procent röstade ja. Av miljöpartiets sympatisörer röstade 84 procent nej och 14 procent ja. Moderaterna hade de flesta ja-sägare, 75 procent sade ja medan 24 procent sade nej. 71 procent av folkpartisterna sade ja, 26 procent nej. Bland centerpartisterna röstade 77 procent nej och 21 procent ja. Kristdemokraterna var det parti som var mest i otakt med sina väljare; 53 procent röstade nej och 45 procent ja. Inom socialdemokraterna var det, enligt Valu 2003, i stort sett dött lopp.

Socialdemokratiska nej-sägare kräver inflytande

Sören Wibe, ordförande för Socialdemokrater mot EMU, är kritisk till hur nejsägarna behandlas i partiet. Nu hoppas han på självkritisk rannsakan. – Jag hoppas att man gör en allvarlig prövning. Att man får oss som är kritiska att sluta känna oss som en sorts andra klassens socialdemokrater, säger han. Det socialdemokratiska partiet är kluvet på mitten när det gäller eurofrågan. Enligt Sveriges Televisions vallokalsundersökning, Valu, röstade 49 procent av s-väljarna ja till euron och 48 procent nej. Sören Wibe hoppas att det svenska nej ska leda till en förändring av hela EU-samarbetet. Samarbetet ska begränsas till "få men viktiga saker, utan detaljpetande".

– Vi ska se det här som en möjlighet att slå in på vägen mot det som kallas flexibel integration. Konkret betyder det att ge betydligt mer svängrum åt självständiga nationer, att få undantag inom områden som de anser vara viktiga. Lyckas vi med det har vi skrivit historia.

Investera i Sverige attraktivt trots nej

Sverige kommer att fortsätta vara ett attraktivt land för amerikanska investeringar, även efter beslutet att stå utanför euron. Det säger Rockwell Schnabel, USA:s EU-ambassadör. Han jämför med Storbritannien, som han inte anser har tappat attraktionskraft. – Sverige har en stark ekonomi och är ett attraktivt land för investeringar, säger han till Dagens Industri.

Reinfeldt olämplig som partiledare

Margit Gennser, tidigare moderat riksdagsledamot och ordförande i Medborgare mot EMU, är kritisk till hur de eurooppositionella behandlas inom moderaterna. – Mitt parti har inte lyssnat på folket. Snarare har de förbjudit folket att följa sitt eget förnuft. Partiledningen har lagt locket på debatten, säger Margit Gennser. – Fredrik Reinfeldt, som redan utsetts till ny partiledare, har deltagit i att lägga locket på och jag menar att det redan gjort honom olämplig som partiledare.

Marita Ulvskog är överraskad

Kulturminister Marita Ulvskog är överraskad över den kraftiga övervikten för nej-sidan i folkomröstningen. – Jag trodde att det skulle bli väldigt jämt, säger Ulvskog. Hon tror att människor upplever sig ha gjort ett rationellt val och dessutom bestämt sig ganska tidigt när det gäller EMU. – EMU är ett projekt som är för osäkert just nu. Det är dessutom ett projekt för vinnare.

Business as usual för storföretagen

Före folkomröstningen propagerade att företagen skulle fly landet om det blev ett nej till euron. Men de stora svenska företagen tar valresultatet med jämnmood. – Vi har inte funderat i några djupare banor vad ett nej konkret innebär för oss, säger Ivar Ahlberg, informationsdirektör vid stålkoncernen SSAB. – Vi fakturerar till stor del i euro, vi har inga

"Svenskarna är inte européer. Eller förlåt, svenskarna vill inte vara européer. Politikerna har under åren valt att inte ta diskussionen om hur vårt öde är sammanflätat med Europas – utan vi svenskar tror att vi är unika och så mycket bättre på allt."
Birgitta Ed, vd för stiftelsen "Sverige i Europa"

problem att fakturera med två valutor. Astra Zenecas informationsdirektör, Staffan Ternby, konstaterar att i läkemedelsvärlden är den amerikanska dollarn den stora valutan, så valresultatet får ingen direkt påverkan på bolaget. På flygbolaget SAS konstaterar informationsdirektör Hans Ollongren att det är "business as usual". Jan Åström, koncernchef för skogs- och pappersföretaget SCA, ser ingen stor skillnad med ett nej, "men på lång sikt har det betydelse även om det är svårt att konkretisera i siffror". Verkstadsföretaget Sandvik hänvisar till ett tidigare uttalande där Sandvik säger att det inte är av avgörande betydelse för företaget om Sverige går över till euron. Sandvik finns i 130 länder och har 60 procent av försäljningen utanför EU.

Tony Blair pressad av valresultatet

Sveriges nej till EMU är ett hårt nederlag för Tony Blair. Det blir omöjligt att hålla en folkomröstning i Storbritannien före nästa val. Det skriver flera brittiska tidningar. "Gårdagens resultat är ett hårt slag mot Blairs önskan sedan länge att ta Storbritannien in i den monetära unionen", skriver The Guardian, och Financial Times konstaterar: "Valet att behålla kronan som valuta slår effektivt bort alla försök från Tony Blair att hålla en brittisk folkomröstning före nästa val 2006." Morgontidningen Daily Telegraph skriver: "Det slående resultatet minskar sannolikheten för att Storbritannien och Danmark inom en snar framtid kommer att hålla en folkomröstning om euron."